

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจความหมาย และประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิงประกอบด้วยลักษณะความสัมพันธ์ทางเพศ ปัจจัยสนับสนุน และผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิง เนื่องจากพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยเป็นการกระทำที่ขัดต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนี้มักเก็บเรื่องราวของตนเองไว้เป็นความลับและไม่ต้องการเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ ดังนั้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างลุ่มลึกทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด และการให้ความหมายจากประสบการณ์ตรงของผู้ที่ถูกรับสัมภาษณ์ได้บริบทของสังคมวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ข้อมูลดังกล่าวได้นำมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อหาคำอธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและป้องกันปัญหาที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบต่อไป

พื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งในการศึกษาครั้งนี้ พิจารณาจากเกณฑ์ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่มีคุณลักษณะครอบคลุมประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทำการศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางเก็บข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ที่ศึกษาเป็น 2 แห่ง ดังนี้

1. โรงพยาบาลเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบบริการสาธารณสุขใน 4 ด้าน คือ ด้านตรวจวินิจฉัยโรคและการรักษาพยาบาล ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยมีงานด้านการรักษาประมาณร้อยละ 75 ด้านส่งเสริมป้องกันและฟื้นฟูผู้รับบริการในโรงพยาบาลประมาณร้อยละ 25 มีพื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งในการศึกษา ดังนี้

1.1 คลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) เป็นหน่วยบริการระดับทุติยภูมิ ที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ ให้บริการตรวจวินิจฉัยโรคและการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยที่มีอาการและอาการแสดงของการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์รวม ถึงการบริการเชิงรุกในกลุ่มหญิงที่ประกอบ

อาชีพพิเศษของสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียน ผู้วิจัยใช้พื้นที่นี้เป็นแหล่งเก็บข้อมูลในกลุ่มวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์

1.2 คลินิกฝากครรภ์ (ANC Clinic) เป็นหน่วยบริการระดับทุติยภูมิของแผนกสูติ-นรีเวชกรรม ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ ให้บริการฝากครรภ์ ตรวจประเมินการเจริญเติบโตของเด็กในครรภ์ ให้บริการวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก และการให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ในขณะที่ตั้งครรภ์ ผู้วิจัยใช้พื้นที่นี้เป็นแหล่งเก็บข้อมูลในกลุ่มวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

2. ศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิที่เป็นจุดบริการด่านแรกที่ประชาชนเข้าถึงบริการได้ง่าย ทำหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาและการฟื้นฟูสภาพ ดูแลประชาชนอย่างต่อเนื่องโดยมีระบบส่งต่อและเชื่อมโยงกับโรงพยาบาล ผู้วิจัยได้เลือกศูนย์สุขภาพชุมชนในเขตชนบทที่พบอัตราการตั้งครรรภ์ในหญิงวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี เกินเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ และเป็นพื้นที่ที่มีความสะดวกความปลอดภัยในการเดินทางเก็บข้อมูล จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ ศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านพล้า ศูนย์สุขภาพชุมชนนางัว ศูนย์สุขภาพชุมชนวังซอ ศูนย์สุขภาพชุมชนน้ำร้อน ศูนย์สุขภาพชุมชนตะเปาะ ศูนย์สุขภาพชุมชนถ้ำน้ำบึง ศูนย์สุขภาพชุมชนห้วยสะแก ศูนย์สุขภาพชุมชนระวีง และศูนย์สุขภาพชุมชนยางลาด ใช้เป็นพื้นที่เก็บข้อมูลในกลุ่มวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หรือได้รับการวินิจฉัยว่ามีการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หรือได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นหญิงและผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยโดยลงนามยินยอม (Informed consent form) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลักได้โดยตรง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลเพชรบูรณ์ รับผิดชอบด้านงานอนามัยเด็กและเยาวชน งานอนามัยเรือนจำ และงานบริการในคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) ด้วยบทบาทงานรับผิดชอบในการเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ให้การพยาบาลและให้คำปรึกษารายบุคคลแก่ผู้รับบริการในคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) จึงทำให้การสร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นไปได้ด้วยดี ซึ่งเอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลในการสัมภาษณ์ โดยการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลักกรณีเป็นวัยรุ่นหญิง

ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์นั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากแฟ้มประวัติและทะเบียนผู้รับบริการฝากครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์ (ANC Clinic) โดยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ได้แก่ เป็นวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ตั้งครรภ์แรก อาชีพนักเรียนหรือในความปกครอง จากนั้นจะเข้าไปพูดคุยสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และพูดคุยซักถามเพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิดต่อการตั้งครรภ์ว่ายินดีหรือไม่ยินดีเมื่อรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ และเป็นการตั้งครรภ์ที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าเป็นการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครอง (กรณีที่มาด้วยกัน) โดยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ลักษณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การบันทึกเสียงการสนทนา ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การนำข้อมูลไปใช้และการใช้นามแฝงแทนเพื่อป้องกันและปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล พร้อมกับผู้ให้ข้อมูลสามารถลบทำลายข้อมูลได้เมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้อภิปรายหรือตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ จะกระทำในภาพรวมเฉพาะในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเท่านั้น เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมและความยินดีที่จะให้สัมภาษณ์จึงเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยการให้เบอร์โทรศัพท์ของผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลหลักในวัน เวลา สถานที่ตามแต่ความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยให้ลงนามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่อไป ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ที่รับบริการคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยศึกษาประวัติผู้ให้ข้อมูลหลักจากแฟ้มประวัติและทะเบียนรับบริการเพื่อทำความรู้จักเบื้องต้น รวมถึงผลการตรวจวินิจฉัยโรคและการรักษา จากนั้นจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ได้แก่ เป็นวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ติดเชื้อเพศสัมพันธ์ครั้งแรกหรือเป็นผู้รับบริการรายใหม่ อาชีพนักเรียนหรือในความปกครอง โดยผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพในบทบาทของผู้ให้บริการและผู้ให้คำปรึกษาในคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) เกี่ยวกับ อาการและอาการแสดงของโรค แนวทางการรักษา การปฏิบัติตนขณะการรักษา การตรวจตามนัด รวมถึงการรับฟังปัญหาด้วยท่าที่เป็นมิตรจนเกิดความไว้วางใจ จากนั้นผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครอง (กรณีที่มาด้วยกัน) โดยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเหมือนกับกลุ่มวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และกรณีเก็บข้อมูลที่ศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยดำเนินการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการประสานกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนนั้น ๆ เพื่อขอคำแนะนำในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยศึกษาประวัติผู้ให้ข้อมูลหลักจากทะเบียนรับบริการเพื่อทำความรู้จักเบื้องต้น รวมถึงผลการตรวจการวินิจฉัยโรคและการรักษา

หลังจากนั้นเดินทางไปพบที่บ้านพักหรือสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าสะดวกในการสัมภาษณ์ โดยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเหมือนกับกลุ่มวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เช่นเดียวกัน เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามหรือกล่าวถึงสิ่งที่ต้องการพูดเพิ่มเติม หลังจากนั้นผู้วิจัยจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น การปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ ภาวะแทรกซ้อนต่างๆขณะตั้งครรภ์ การดูแลเด็กแรกเกิด รวมถึงวางแผนครอบครัว/การคุมกำเนิด เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและปิดการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งหมด 14 ราย เก็บข้อมูลจากพื้นที่ที่ศึกษาจำนวน 2 แห่งด้วยกัน โดยแห่งแรกคือโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ จำนวน 6 ราย ประกอบด้วยคลินิกฝากครรภ์ (ANC Clinic) 2 ราย และคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) 4 ราย ส่วนแห่งที่สองคือศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จำนวน 8 ราย ประกอบด้วยศูนย์สุขภาพชุมชนตะเภา 3 ราย ศูนย์สุขภาพชุมชนน้ำร้อน 2 ราย ศูนย์สุขภาพชุมชนวังทอง 2 รายและศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านพล่า 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลหลักมีอายุระหว่าง 14-17 ปี เฉลี่ย 15.65 ปี ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ราย การศึกษานอกโรงเรียนเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย 4 ราย ไม่ศึกษาต่อ 7 ราย ส่วนใหญ่พักอาศัยที่บ้านของตนเอง 12 ราย มีเพียง 2 รายที่พักอาศัยบ้านสามี ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยายทั้งหมด ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

ประวัติการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยพบว่า วัยรุ่นหญิงแต่ละคนมีแฟนหรือคนรัก 1-2 ราย จำนวนแฟนหรือคนรักที่มีเพศสัมพันธ์ด้วย 1 ราย มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในช่วงอายุ 13-16 ปี อายุเฉลี่ยขณะมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเท่ากับ 14.86 ปี ผลที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิง ได้แก่ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 7 ราย ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และทำแท้ง 2 ราย ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และติดเชื้อหนองใน 1 ราย ติดเชื้อหนองในอย่างเดียว 1 ราย ติดเชื้อหนองในและพยาธิในช่องคลอด 1 รายและเป็นเริ่มที่อวัยวะเพศ 2 ราย (ตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงประวัติการมีเพศสัมพันธ์

ผู้ให้ ข้อมูล	จำนวน การมีแฟน หรือคนรัก (คน)	จำนวนแฟน หรือคนรัก ที่มีเพศ สัมพันธ์ด้วย (คน)	อายุของการ มี เพศสัมพันธ์ ครั้งแรก (ปี)	ผลที่เกิด ภายหลัง การมีเพศสัมพันธ์
1	1	1	14	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
2	2	1	15	ติดเชื้อหนองใน
3	2	1	16	ติดเชื้อหนองในและพยาธิในช่อง คลอด
4	2	1	15	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์และทำแท้ง
5	1	1	13	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์และติดเชื้อ หนองใน
6	1	1	15	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
7	1	1	16	ติดเชื้อเริ่มที่อวัยวะเพศ
8	1	1	13	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
9	1	1	15	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
10	2	1	16	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
11	2	1	14	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
12	2	1	16	ติดเชื้อเริ่มที่อวัยวะเพศ
13	1	1	14	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์
14	2	1	16	ตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์และทำแท้ง

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย แนวทางการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และแบบบันทึกต่างๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย (Researcher as instrument) ซึ่งปรากฏการณ์วิทยา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาศักยภาพ และทักษะของตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนทำการวิจัย โดยการลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชาการศึกษาวิจัย

เชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นจำนวน 3 หน่วย รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกรอบความคิด และเก็บหรือพักความเชื่อที่มีอยู่เดิมก่อนเข้าสู่สนามการวิจัย รวมทั้งผู้วิจัยทำการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดกระบวนการวิจัย และได้ตรวจสอบตนเองร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาโดยเฉพาะการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

2. เครื่องบันทึกเสียง เป็นอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขณะสัมภาษณ์ทุกครั้ง โดยผู้วิจัยจัดหาเองและเตรียมพร้อมให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา
3. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สำหรับบันทึกข้อมูล เพศ อายุ หมายเลขผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และการบรรยายลักษณะต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล
4. แบบบันทึกภาคสนาม เพื่อบันทึกหมายเลขผู้ให้ข้อมูล บันทึกรายละเอียดเบื้องต้นของการสัมภาษณ์ได้แก่ ครั้งที่ วันที่ เวลาการสัมภาษณ์ การบรรยายสถานที่และบรรยากาศ
5. แบบบันทึกการถอดความการสัมภาษณ์ เพื่อบันทึกการถอดความจากเทปคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ
6. แนวการสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แนวคำถามจะอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย โดยตั้งประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึกและการกระทำของผู้ให้สัมภาษณ์ ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความหมาย ลักษณะความสัมพันธ์ทางเพศ ปัจจัยสนับสนุน และผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิง

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลการวิจัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ให้ข้อมูลโดยยึดถือจริยธรรม และจรรยาบรรณ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลหลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และสนามการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ สาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์

2. ผู้วิจัยขออนุญาตบิดามารดาหรือญาติผู้ดูแลของผู้ให้ข้อมูลในฐานะเป็นผู้ปกครอง เมื่อผู้ให้ข้อมูลและผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยจึงให้ลงนามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนแล้วจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่อไป กรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการลงลายมือชื่อ ก็ให้อนุญาตด้วยวาจาได้ ซึ่งใบยินยอมนี้เป็นแบบที่แจ่มแจ้งและพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย มีการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนต่างๆ ของการเก็บข้อมูล ลักษณะของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนา การขอจดบันทึก ระยะเวลาที่คาดว่าจะใช้ในการสัมภาษณ์และการนำข้อมูลไปใช้

3. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับผู้ให้ข้อมูลหลักและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียด อธิบายให้ทราบเกี่ยวกับประเด็นที่สัมภาษณ์ กระบวนการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ จำนวนครั้งที่ขอสัมภาษณ์ ระยะเวลาการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการเก็บรักษาความลับด้วยการทำลายเทป การสัมภาษณ์เมื่อสิ้นสุดการวิจัย

4. ขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามใด ๆ ที่รู้สึกไม่สะดวกใจหรือบอกยุติการให้ความร่วมมือในการวิจัยได้ตลอดเวลา และให้เวลาในการคิดทบทวนก่อนตัดสินใจให้คำตอบด้วยความสมัครใจ

5. ในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลว่าไม่มีการเปิดเผยชื่อจริงแต่ใช้นามแฝงแทนเพื่อป้องกันและปกป้องความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล และทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลทั้งก่อนและขณะทำการบันทึกเสียง หรือจดบันทึกข้อความใด ๆ พร้อมกับผู้ให้ข้อมูลสามารถลบทำลายข้อมูลได้เมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้อภิปรายหรือตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ จะกระทำในภาพรวมเฉพาะในการนำเสนอทางวิชาการเท่านั้น

วิธีการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เพราะเป็นแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาและปรากฏการณ์ที่ศึกษา เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เองทุกรายและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 การเตรียมตัวของผู้วิจัย เป็นขั้นตอนที่จำเป็นและมีความสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้เตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 การเตรียมความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา เช่น แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นหญิงและพัฒนาการของวัยรุ่นหญิง ความเป็นหญิงชายและมิติทางเพศ พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่น ระบบบรรทัดฐานทางเพศ (Gender System Concept) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามให้มีความครอบคลุมมากที่สุด และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงการอธิบายปรากฏการณ์ที่พบในการศึกษา

1.1.2 การพัฒนาศักยภาพของผู้วิจัยและการเตรียมความรู้ด้านระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา โดยลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชาการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นจำนวน 3 หน่วย โดยศึกษาปรัชญา แนวคิดและหลักการ ตลอดจนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้มีความรู้อย่างถ่องแท้ อันจะนำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้อง

1.1.3 การเตรียมความพร้อมด้านเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการฝึกปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึกภาคสนาม เพื่อให้เกิดทักษะในการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมและลึกซึ้ง

1.1.4 การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา โดยศึกษาเกี่ยวกับลักษณะคลินิกการให้บริการฝากครรภ์ คลินิกตรวจรักษาโรคทั่วไปของศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายบริการสาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.1.5 ผู้วิจัยเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลเพชรบูรณ์ มีงานในความรับผิดชอบได้แก่ งานอนามัยเด็กและเยาวชน งานอนามัยเรือนจำ และงานบริการในคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) มีบทบาทงานรับผิดชอบในการเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา หรือให้การพยาบาลและให้คำปรึกษารายบุคคลแก่ผู้ให้บริการในคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) ด้วยลักษณะงานในความรับผิดชอบดังกล่าวจึงทำให้การสร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคยของผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นเป็นไปได้ด้วยดี และเอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงในการสัมภาษณ์

1.2 การเตรียมหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำหนังสือจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเพชรบูรณ์

และสาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเป็นพื้นที่ที่ใช้
ศึกษาวิจัย พร้อมทั้งติดตามผลการอนุมัติจากหน่วยงาน

1.3 การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลหรือการสร้างแนวคำถาม ผู้วิจัยสร้าง
จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวัยรุ่นหญิงและพัฒนาการของวัยรุ่น
หญิง ความเป็นหญิงชายและมิติทางเพศ พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่น และระบบ
บรรทัดฐานทางเพศ (Gender System Concept) และขอคำปรึกษาการสร้างแนวคำถามสำหรับ
การเก็บข้อมูลกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปศึกษา

1.4 ผู้วิจัยใช้คำถามปลายเปิดเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แนวคำถามที่สร้าง
ขึ้นอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์และกรอบความคิดพื้นฐานของการวิจัย โดยตั้งประเด็น
การสัมภาษณ์เพื่อเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึกและการกระทำของผู้ให้ข้อมูล ประเด็นที่ศึกษา
ประกอบด้วย การให้ความหมาย ลักษณะความสัมพันธ์ทางเพศ ปัจจัยส่งเสริม และผลกระทบของ
การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิง

1.5 ผู้วิจัยทำการศึกษานำร่องโดยนำแนวคำถามไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจำนวน 3 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจและความครอบคลุมของแนว
คำถามรวมทั้งปฏิกิริยาตอบสนองต่อข้อคำถาม และความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง
หลังจากนั้นจึงนำแนวคำถามมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

1.6 ผู้วิจัยสร้างความตระหนักว่า ตนเองเป็นผู้วิจัยที่เข้าไปในสนามเพื่อค้นหาความ
จริง ที่ได้จากการรับรู้และการตีความจากประสบการณ์ตรงของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธี
การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นการป้องกันและลดอคติจากการสัมภาษณ์และทัศนคติของกลุ่ม
ผู้ให้ข้อมูลและจริยธรรมของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้วางแผนการวิจัยเป็นขั้นตอนแรกตั้งแต่ออกสนาม
ระหว่างการเก็บข้อมูลและหลังจากออกสนาม

1.7 ผู้วิจัยนำหนังสือการขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร ประสานกับโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ โดยการเข้าพบผู้อำนวยการโรงพยาบาล
เพชรบูรณ์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในคลินิกฝากครรภ์ (ANC Clinic) และคลินิกเอสทีดี
(STDs Clinic)

1.8 ผู้วิจัยนำหนังสือการขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร ประสานกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ โดยการเข้าพบ
สาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า
18 ปี ที่ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หรือติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ผู้วิจัยเลือกศูนย์สุขภาพชุมชนที่ตั้งอยู่ใน

เขตชนบทเนื่องจากพบอัตราการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นน้อยกว่า 20 ปี เกินเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ และเป็นพื้นที่ที่มีความสะดวกความปลอดภัยในการเดินทาง เก็บข้อมูล จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ ศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านพล้า ศูนย์สุขภาพชุมชนนางัว ศูนย์สุขภาพชุมชนวังของ ศูนย์สุขภาพชุมชนน้ำร้อน ศูนย์สุขภาพชุมชนตะเบาะ ศูนย์สุขภาพชุมชนถ้ำน้ำบึง ศูนย์สุขภาพชุมชนห้วยสะแก ศูนย์สุขภาพชุมชนระวิงและศูนย์สุขภาพชุมชนยางลาด

2. ขั้นตอนการ

2.1 การสร้างสัมพันธภาพและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสัมพันธภาพตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 โดยการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลักกรณีเป็นวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์นั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากแฟ้มประวัติและทะเบียนผู้รับบริการฝากครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์ (ANC Clinic) โดยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ ได้แก่ เป็นวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ตั้งครรภ์แรก อาชีพนักเรียนหรือในความปกครอง จากนั้นจะเข้าไปพูดคุยสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และพูดคุยซักถามเพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิดต่อการตั้งครรภ์ว่ายินดีหรือไม่ยินดีเมื่อรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ และเป็นการตั้งครรภ์ที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าเป็นการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครอง (กรณีที่มาด้วยกัน) โดยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ลักษณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การบันทึกเสียงการสนทนา ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การนำข้อมูลไปใช้และการใช้นามแฝงแทนเพื่อป้องกันและปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล พร้อมกับผู้ให้ข้อมูลสามารถลบทำลายข้อมูลได้เมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้อภิปรายหรือตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ จะกระทำในภาพรวมเฉพาะในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเท่านั้น เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมและความยินดีที่จะให้สัมภาษณ์จึงเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยการให้เบอร์โทรศัพท์ของผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลหลักนัดวัน เวลา สถานที่ตามแต่ความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยให้ลงนามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.1.2 ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ที่รับบริการคลินิกเอสทีดี (STDs Clinic) การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยศึกษาประวัติผู้ให้ข้อมูลหลักจากแฟ้มประวัติและทะเบียนรับบริการเพื่อทำความรู้จักเบื้องต้น รวมถึงผลการตรวจวินิจฉัยโรคและการรักษา จากนั้นจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ ได้แก่ เป็นวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ติดเชื้อเพศสัมพันธ์ครั้งแรกหรือเป็นผู้รับบริการรายใหม่ อาชีพนักเรียนหรือใน

ความปกครอง โดยผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพในบทบาทของผู้ให้บริการและผู้ให้คำปรึกษาในคลินิก เอสทีดี (STDs Clinic) เกี่ยวกับอาการและอาการแสดงของโรค แนวทางการรักษา การปฏิบัติตน ขณะการรักษา การตรวจตามนัด รวมถึงการรับฟังปัญหาด้วยท่าที่เป็นมิตรจนเกิดความไว้วางใจ จากนั้นผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ปกครอง(กรณีที่มาด้วยกัน) โดยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่างๆของการวิจัยเหมือนกับกลุ่มวิจัยรุ่นหญิง ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

2.1.3 กรณีเก็บข้อมูลที่ศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอ เมืองเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยดำเนินการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการประสานกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในศูนย์สุขภาพชุมชนนั้น ๆ เพื่อขอคำแนะนำในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยศึกษาประวัติ ผู้ให้ข้อมูลหลักจากทะเบียนรับบริการเพื่อทำความรู้จักเบื้องต้น รวมถึงผลการตรวจการวินิจฉัยโรค และการรักษา หลังจากนั้นเดินทางไปพบที่บ้านพักหรือสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าสะดวกในการ สัมภาษณ์ โดยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเหมือนกับกลุ่มวิจัยรุ่นหญิง ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เช่นเดียวกัน เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูล ชักถามหรือกล่าวถึงสิ่งที่ต้องการพูดเพิ่มเติม หลังจากนั้นผู้วิจัยจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ ข้อมูลหลัก เช่น การปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ ภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ขณะตั้งครรภ์ บทบาทพ่อแม่กับ การดูแลเด็กแรกเกิด การวางแผนครอบครัว/การคุมกำเนิด รวมถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการป้องกัน เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักที่เข้าร่วมวิจัย และปิด การสัมภาษณ์

2.1.4 หลังจากผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย และได้ลงนามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่อไป กรณีที่ผู้ให้ข้อมูล หรือผู้ปกครองไม่ต้องการลงลายมือชื่อก็ให้อนุญาตด้วยวาจาได้ ซึ่งใบยินยอมนี้เป็นแบบชี้แจง และพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ร่วมวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมและสะดวกที่จะให้สัมภาษณ์จึง ดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลต่อไป

2.1.5 ผู้วิจัยชี้แจงกับผู้ให้ข้อมูล กรณีหากผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอึดอัดใจ ไม่พร้อม ที่จะให้ข้อมูลขณะสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธหรือออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลา และ การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.6 ผู้วิจัยแจ้งระยะเวลาในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ประมาณ 45-60 นาที แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ให้ข้อมูล ด้วยบทบาทหน้าที่ใน

การปฏิบัติงานในคลินิกจึงเชื่อให้ผู้วิจัยเข้าสร้างสัมพันธภาพ และบรรยากาศของความไว้วางใจได้ง่ายขึ้น โดยหลังจากการให้คำปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยทำการพูดคุยซักถามกับผู้ให้ข้อมูลในเรื่องทั่ว ๆ ไป ชีวิตความเป็นอยู่อื่น ๆ ตลอดจนรับฟังสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพูดอย่างตั้งใจสนใจอย่างจริงจัง จนผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจและเป็นผู้ที่นัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีความลุ่มลึกมากขึ้น

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิธีการนี้ จะมีความยืดหยุ่นค่อนข้างสูงทำให้ผู้วิจัยสามารถซักถามและหารายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างลุ่มลึกรอบด้านมากขึ้น ซึ่งบรรยากาศการสัมภาษณ์ดำเนินไปในลักษณะที่ไม่เป็นทางการมากนัก ทำให้สามารถตรวจสอบความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยได้ในขณะนั้น การสื่อสารโต้ตอบกันระหว่างการสัมภาษณ์ทำให้ ประเด็นคำถามและคำตอบได้รับการตรวจสอบยืนยันจนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน รวมทั้งผู้วิจัยสามารถสังเกตการแสดงออกทางภาษากาย ได้แก่ กิริยาท่าทาง น้ำเสียง สีหน้าแววตา ของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนอีกด้วย และการได้มาซึ่งข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้แนวคำถามแบบปลายเปิด แนวคำถามอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์และกรอบความคิดพื้นฐานของการวิจัย เนื่องจากการพูดคุยสนทนาเรื่องเพศสัมพันธ์ในสังคมไทย เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกอายและหลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของตนเอง อันเนื่องมาจากค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมไทย ที่ให้ความเชิงปกปิดและเป็นเรื่องต้องห้าม โดยเฉพาะการพูดคุยกับคนที่ไม่สนิทคุ้นเคยอย่างแท้จริง เป็นเรื่องยากในการถึงข้อมูลจริง ดังนั้นการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงต้องสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกราย

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสะท้อนกลับ การถามซ้ำ การให้ยกตัวอย่าง สลับกันไปเรื่อย ๆ ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยไม่มีการชี้แนะหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เป็นเพียงกระตุ้นผู้ให้ข้อมูลอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ชัดเจนและครอบคลุมที่ต้องการศึกษาเท่านั้น ในการสัมภาษณ์นั้นพบว่าใช้เวลาประมาณคนละ 40-60 นาที โดยสัมภาษณ์ 1 ครั้ง จำนวน 7 ราย สัมภาษณ์ 2 ครั้ง จำนวน 5 ราย และสัมภาษณ์ 3 ครั้ง จำนวน 2 ราย ซึ่งการสัมภาษณ์ซ้ำ 2-3 ครั้งนั้น เพราะผู้วิจัยต้องการซักถามคำถามบางประเด็นเพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนและชัดเจนมากขึ้น โดยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนนัดเวลาสถานที่ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล โดยสถานที่ การสัมภาษณ์นั้นเป็น บ้านของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 ราย คลินิกเอสทีดี จำนวน 1 ราย สวนสาธารณะจำนวน 6 ราย และศูนย์สุขภาพชุมชน 5 ราย เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 14 ราย

3. ในการสิ้นสุดการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยพิจารณาจากระยะเวลาที่กำหนดไว้และความเพียงพอของข้อมูล เพื่อความเหมาะสมในการสนทนาและเป็นการรวบรวมนเวลาผู้ให้ข้อมูลน้อยที่สุด ก่อนสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยกล่าวสรุปข้อมูลที่ได้คร่าวๆ จากการสนทนา และเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามหรือกล่าวถึงสิ่งที่ต้องการพูดเพิ่มเติม หลังจากนั้นผู้วิจัยจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น การปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ภาวะแทรกซ้อนต่างๆขณะตั้งครรภ์ บทบาทพ่อแม่กับการดูแลบุตร การวางแผนครอบครัวหรือวิธีการคุมกำเนิด รวมถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกัน เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักที่เข้าร่วมวิจัย และปิดการสัมภาษณ์ โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 5 เดือน 10 วัน ระหว่าง เดือนเมษายน ถึงเดือน สิงหาคม 2552

ปัญหาและอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ความไม่เป็นส่วนตัวขณะทำการสัมภาษณ์ เนื่องจากผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูล 4 รายได้ขอร่วมรับฟังการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่กล้าตอบในบางคำถามและเกิดบรรยากาศความไม่เป็นส่วนตัวระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการอธิบายกับผู้ปกครองด้วยวาจาทำที่สุภาพถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนขั้นตอนการเก็บข้อมูล ลักษณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การบันทึกเสียงการสนทนา การจดบันทึก การใช้นามแฝงเพื่อป้องกันและปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถลบทำลายข้อมูลได้เมื่อสิ้นสุดการวิจัย รวมถึงการนำข้อมูลไปใช้อภิปรายหรือตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่เฉพาะด้านวิชาการเท่านั้น และเมื่อสิ้นสุดการบันทึกเทปผู้วิจัยให้ผู้ปกครองเปิดฟังเสียงการให้สัมภาษณ์ก่อนจะนำไปข้อมูลไปวิเคราะห์ ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจ ให้ความร่วมมือและอนุญาตให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบส่วนตัว โดยผู้ปกครองได้ออกไปรอข้างนอกหรือบริเวณที่ห่างออกไป จึงทำให้อากาศการสัมภาษณ์ค่อนข้างเป็นกันเองและดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน ผู้วิจัยนำข้อมูลบทสนทนาระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลซึ่งถูกบันทึกในเทปบันทึกเสียงมาถอดข้อความแบบคำต่อคำ (Verbatim transcriptions) ตรวจสอบความถูกต้องของคำสัมภาษณ์โดยเปรียบเทียบกับเสียงที่บันทึกและข้อมูลที่จดบันทึกไว้ เพื่อทบทวนเหตุการณ์และเติมข้อมูลที่หายไป ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาของโคไลซซี่ (Colaizzi, 1987 as cited in Beck, 1994) ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปคำสัมภาษณ์มาอ่านหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาและปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Acquired or feeling for them) โดยเฉพาะความรู้สึกที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ ของผู้ให้ข้อมูล
2. ดึงหรือตัดข้อความและประโยคสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาออกมาให้ได้มากที่สุด (Extract significant phrases or statement) โดยการขีดเส้นใต้กลุ่มคำ แล้วแยกคำหรือแยกข้อความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ลักษณะความสัมพันธ์ทางเพศ ปัจจัยสนับสนุน และผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิง
3. นำข้อความหรือประโยคสำคัญ ๆ มากำหนดความหมายในแต่ละประโยค และนำไปตรวจสอบความตรงกับผู้ให้ข้อมูลนั้นทุกรายก่อนสัมภาษณ์ครั้งต่อไป
4. นำข้อความหรือประโยคสำคัญที่กำหนดความหมายแล้วมาจัดเป็นหัวข้อ (Organize the formulated meaning into clusters of themes) โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย ความหมาย ลักษณะความสัมพันธ์ทางเพศ ปัจจัยสนับสนุน และผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย นำหัวข้อทั้งหมดย้อนกลับไปตรวจสอบกับข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลถูกต้องตรงตามปรากฏการณ์จริง
5. อธิบายปรากฏการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลในแต่ละหัวข้อ อย่างละเอียดถี่ถ้วนและชัดเจน (Exhaustive descriptions) โดยเขียนให้มีความต่อเนื่องและกลมกลืนกันระหว่างข้อความ ส่วน ข้อมูลที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องให้ตัดทิ้งไป
6. นำคำอธิบายปรากฏการณ์ที่ได้จากการศึกษาไปรวมกันและสรุปเป็นโครงสร้างพื้นฐานของปรากฏการณ์ (Essential structure of the phenomenon) เพื่อสรุปประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยจากผู้ให้ข้อมูล โดยสื่อให้ตรงกับปรากฏการณ์จริงภายใต้บริบทการศึกษาอย่างลึกซึ้งและตรงกับความเป็นจริงอย่างครอบคลุมมากที่สุด
7. การตรวจสอบข้อสรุป (Verifying conclusion) เป็นการตรวจสอบปรากฏการณ์จริงของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลว่าข้อสรุปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากคำอธิบายของผู้ให้ข้อมูลนั้น ความเป็นจริงตามที่บรรยายและอธิบายมาหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมบูรณ์และเป็นข้อค้นพบที่ได้จากประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล และกระบวนการวิจัย แนวทางสร้างความน่าเชื่อถือประกอบด้วย

1. ด้านระเบียบวิธีวิจัย

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้บนปรัชญาการวิจัย โดยเฉพาะการใช้วิธีการจัดกรอบความคิด คือ ไม่นำข้อมูลความรู้ที่เป็นภูมิหลังที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมมาปะปนกับข้อมูลความรู้ที่ได้จากการศึกษา

1.2 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) เป็นความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูล จากที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยอย่างมีขั้นตอนและกระบวนการ และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด เพื่อให้ปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษามีความถูกต้อง และได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงความเป็นจริงตามประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. ด้านข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 การตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของแนวคำถามตามเนื้อหา สำนวน ภาษา และนำแนวคำถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับ

2.2 การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลหรือแนวคำถาม ผู้วิจัยสร้างจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้วยรุ่นหญิงและพัฒนาการของวัยรุ่นหญิง ความเป็นหญิงชายและมิติทางเพศ พฤติกรรมเพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่น และระบบบรรทัดฐานทางเพศ (Gender System Concept) โดยปรึกษาแนวคำถามการเก็บข้อมูลกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปศึกษานำร่อง แนวคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิดเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์อยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์และกรอบความคิดพื้นฐานของการวิจัย โดยตั้งประเด็นคำถามเพื่อเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึกและการกระทำของผู้ให้ข้อมูล

2.3 ทำการศึกษานำร่อง โดยนำแนวคำถามไปทำการทดลองสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจำนวน 3 ราย ก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจริง เพื่อทดสอบความเข้าใจและความครอบคลุมของแนวคำถามรวมทั้งปฏิกิริยาตอบสนองต่อแนวคำถาม และความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ข้อมูลที่ได้นำมาอภิปรายร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับแนวคำถามให้ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้นก่อนนำไปใช้ในการศึกษาจริง

2.4 การตรวจสอบความตรง (Validity) ของข้อมูล ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาอ่านและฟังซ้ำๆ เพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้รับถูกต้องและตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยทำการถอดเทปบันทึกหลังการสัมภาษณ์ในแต่ละราย เพื่อสามารถ

จดจำรายละเอียดและบรรยากาศได้ดี ซึ่งส่งผลต่อการให้ความหมายข้อมูลและมีประโยชน์ต่อการนำไปถามซ้ำ ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลมีดังต่อไปนี้

2.4.1 การตรวจสอบเนื้อหาคำสัมภาษณ์ เป็นการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อลดอคติและความลำเอียงให้มึน้อยที่สุด โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดข้อความแบบคำต่อคำพร้อมกับการตรวจสอบความถูกต้องของบทสนทนา โดยเปรียบเทียบกับเทปที่บันทึกไว้และฟังซ้ำในส่วนที่ยังไม่ชัดเจนหรือมีความคลุมเครือ

2.4.2 การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member checks) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเขียนอธิบายและการตีความไปถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อยืนยันความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลว่าเป็นจริงและตรงกับการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

2.4.3 การตรวจสอบโดยผู้วิเคราะห์ร่วม (Collaborative analysis) โดยผู้วิจัยตรวจสอบขั้นตอนกระบวนการดำเนินการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทุกขั้นตอน

3. ด้านตัวผู้วิจัย

3.1 ใช้ระยะเวลาที่อยู่ในสนามนานพอ โดยที่ผู้วิจัยเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานอนามัยเด็กวัยเรียนและเยาวชน มีการสร้างสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมาโดยตลอดระยะเวลา 5-6 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาค่อนข้างนาน จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความไว้วางใจที่จะเล่าเรื่องราวและถ่ายทอดประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นหญิงให้แก่ผู้วิจัยได้

3.2 ผู้วิจัยศึกษาความรู้เกี่ยวกับแนวคิดวัยรุ่นหญิงและพัฒนาการของวัยรุ่นหญิง แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นหญิงชายและมิติทางเพศ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่น แนวคิดระบบบรรทัดฐานทางเพศ (Gender System Concept) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามให้มีความครอบคลุมมากที่สุด และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่พบในการศึกษา